

...amb MARAVILLAS DÍAZ

Maravillas Díaz és professora titular de Didàctica de l'Expressió Musical a la Universitat del País Basc. La formació permanent del professorat és un àmbit en el qual treballa des de fa anys, com a directora dels cursos de postgrau en Educació Musical per a mestres i Escoles de Música de la Comunitat Autònoma Basca, des de l'any 1990 al 1996. Així mateix, ha impartit diversos cursos i coordinat seminaris sobre didàctica de la música per a professors de diferents àmbits educatius, i ha participat com a professora invitada en nombrosos esdeveniments sobre Educació Musical, tant nacionals com internacionals. Freqüentment publica articles en revistes especialitzades i ha col·laborat en diferents editorials en l'elaboració de materials curriculars per a l'Educació primària i secundària. És membre de l'equip directiu de la revista «Eufonia» i col·laboradora en la

revista «Música, arte i proceso». Actualment i des de 1996 és la presidenta de la secció espanyola de la *International Society for Music Education* (ISME-ESPAÑA).

L'educació en la seva permanent recerca de recursos per millorar i renovar els mètodes d'aprenentatge de les ciències, lletres i arts, està en un procés continu d'experimentació i renovació; l'educació musical no ha sigut excepció d'aquesta norma. La nostra realitat i moment històric imposen que l'Educació Musical arribi a totes les persones, com a experiència de valors estètics i socials. Ara bé, l'Educació Musical a l'escola en el nostre país no té una tradició ni un bagatge com tenen les altres disciplines. Per una banda, els qui ens dediquem a l'ensenyament de la música a l'escola som un col·lectiu molt dispers, un professor per centre, i excepcionalment dos; aquesta situació fa que estiguem acostumats a treballar bastant sols en la nostra "música"; i per l'altra, el col·lectiu de professors d'Escoles de música i Conservatoris s'han trobat amb una LOGSE que han hagut d'assumir amb una formació pedagògica gairebé autodidacta, aconseguida per anys de treball i experiència o per estudis realitzats en centres de Pedagogia Musical fora del país. Aquestes situacions han provocat la necessitat d'aglutinar-nos en un gran grup: ISME (International Society Music Education).

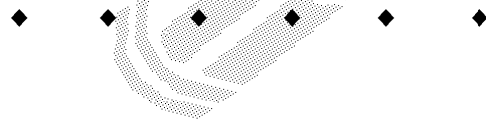
Amb motiu del "II Encuentro Latinoamericano sobre Educación Musical", realitzat a Mèrida (Veneçuela) el propassat setembre, vam aprofitar d'entrevistar Maravillas Díaz en qualitat de presidenta de la delegació espanyola de l'ISME.

¿Pot fer-ne cinc cèntims sobre què és ISME-International?

La *International Society for Music Education* és una entitat promoguda i auspiciada per la UNESCO des de la seva fundació el 1953 a Brussel·les, a través de l'IMC (International Music Council). L'ISME organitza la seva conferència bianual en un país diferent sobre temàtica diversa; 23 conferències internacionals s'han anat realitzant fins al moment actual a països dels diferents continents.

¿Quins són els objectius de l'ISME?

La Societat Internacional per a l'Educació Musical

està al servei dels educadors musicals de tot el món, independentment del nivell i l'àmbit d'especialització que tinguin. Els següents estatuts representen els principis, objectius i posicions de l'ISME:

- L'educació musical inclou tant l'educació en la música com l'educació per mitjà de la música.
- L'educació musical hauria de ser un procés constant al llarg de la vida i que comprengüés totes les edats.
- Tots els educands, sigui quin sigui el seu nivell de desenvolupament / destresa, haurien de tenir accés a un programa d'educació musical equilibrat, ampli i progressiu, impartit per educadors musicals eficients.
- Tots els educands haurien de tenir l'oportunitat de créixer en coneixement, destreses i apreciació musical, de tal manera que es plantegin reptes en les seves mentes, que s'estimuli la seva imaginació, que es porti alegria i satisfacció a les seves vides i que s'exaltin els seus esperits.
- Tots els educands haurien de rebre la millor educació possible, tenir oportunitats equitatives per cultivar la música, i que la qualitat i quantitat d'educació musical no hauria de dependre de la seva ubicació geogràfica, estatus social, racial, o de la riquesa.
- Tots els educands han de tenir l'oportunitat de desenvolupar al màxim les seves aptituds musicals al llarg del sistema d'educació, que és responsable de les seves necessitats individuals.
- S'han de doblar els esforços per satisfer les necessitats musicals de tots els educands, incloent els minusvàlids, i també els dotats amb aptituds excepcionals per a la música.
- Tots els educands han de tenir l'oportunitat de participar activament com a oïdors, intèrprets, improvisadors i compositors.
- Tots els educands han de tenir l'oportunitat d'estudiar i participar en la música de la seva pròpia cultura i d'altres cultures de la seva pròpia nació i del món.
- Tots els educands han de tenir l'oportunitat de desenvolupar les seves habilitats: per comprendre els contextos històrics i culturals de la música del seu entorn; per ser capaços d'emetre judicis crítics i significatius sobre música i interpretacions; i per analitzar amb discerniment i comprendre els trets característics importants en música.
- En la validesa de totes les músiques del món, cal respectar el valor que cada comunitat li dóna a la seva pròpia música. L'ISME creu que la riquesa i la diversitat de les músiques del món és un fet per celebrar, i és una oportunitat per a l'aprenentatge intercultural, per esti-

mular la comprensió internacional, la cooperació i la pau.

¿Quin tipus d'esdeveniments organitza ISME-International?

Fonamentalment les conferències bianuals esmentades, en les quals un hi pot trobar la possibilitat de prendre contacte amb molts punts de vista procedents de cultures diverses al poder contactar amb col·legues de diferents països. Així mateix, les set comissions d'estudis especials han portat a terme nombroses trobades, amb tot el que això comporta de material per al seu estudi i documentació. Les comissions d'ISME-International són les següents: Activitat musical comunitària, Educació Musical infantil, Educació del músic professional, Música en les polítiques culturals, educatives i en els mitjans de comunicació, Música a les escoles i preparació dels seus docents, Música en l'Educació Especial, Musicoteràpia i música en medicina, Investigació musical.

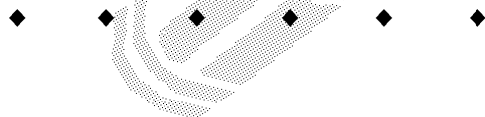
¿Quin tipus d'organització és ISME-Espanya?

ISME-Espanya és una organització estatal (afiliada a ISME-International), que fou fundada el 1978 per Rosa Mª Kucharski (coneguda pedagoga musical). És una associació sense ànim de lucre, que té com a principal objectiu estimular l'educació musical com a part integral de l'educació general, atenent de forma específica les necessitats i interessos de músics i professors de l'Estat espanyol i que serveixi d'enllaç per contactar amb entitats d'altres països i amb ISME-International.

Per fer una mica d'història, ¿de quines necessitats i demandes creu que sorgeix ISME-Espanya?

Segons ens explica la seva fundadora, sorgeix a partir de la "XI Conferència Internacional" celebrada a Perth (Austràlia); ella fou invitada per Fran Kallawai, en aquells moments tresorer de l'ISME, a assistir en l'esmentada conferència. Impactada per l'experiència viscuda, torna a Espanya amb el ferm propòsit d'organitzar una filial de l'ISME, propòsit que finalment va aconseguir no sense un gran esforç per la seva part. Crec que ISME-Espanya és la societat educativo-musical que pot i ha de convertir-se en l'element vertebrador del "nostre món d'educació musical", donat que, com ja hem assenyalat, acull tots els professionals de l'educació musical en tots els seus àmbits.

A tall d'exemple, citarem l'obra editada per la UNESCO el 1955, que recull els treballs de la 1a. Conferència

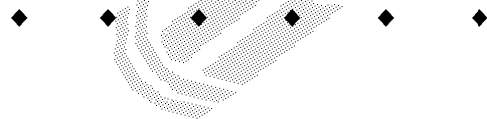
Internacional de Brussel·les. En aquesta obra, estructurada en set capítols, podem observar com l'educació musical en l'ensenyament queda reflectida en un dels capítols. També hi trobem l'ensenyament superior, les escoles populars de música i l'ensenyament privat i individual. Així mateix, es toquen temes tan importants com l'educació musical en la societat, la preparació del mestre o els mètodes d'educació musical.

Des de llavors i fins al moment actual, ISME-International estudia i reflexiona sobre aquests i altres temes d'interès per a tots aquells que d'alguna manera aposten per l'educació musical. Sembla, per tant, obligat que des d'ISME-Espanya es divulguin aquests temes i es recullin els interessos i les necessitats dels seus associats, impulsant treballs i projectes que contribueixin a millorar diferents aspectes en els diversos camps de l'educació musical.

¿Quins són els aspectes dels estatuts d'ISME-Espanya que creu convenient ressaltar?

Potser els objectius o finalitats que aquesta societat es proposa i que queden recollits en l'article 2n dels seus estatuts, els quals fan referència a les tasques que la Societat es marca per a la promoció de l'educació musical a l'Estat espanyol en els diferents àmbits i nivells educatius, tals com l'organització d'esdeveniments (jornades, congressos, trobades, conferències, seminaris, cursos, etc.) que contribueixin al perfeccionament del professorat, fomentin el contacte i intercanvi d'experiències educatives, potenciïn la investigació i renovació pedagògica en els diferents camps de l'ensenyament musical i/o serveixin per difondre les concepcions de l'educació musical de major significació avui en el món.

¿A quins nivells educatius pertanyen majoritàriament les persones associades a ISME-Espanya?

En aquests moments tenim entre els nostres socis representants de tots els nivells d'educació, és a dir, hi ha socis que treballen a la Universitat, en Educació Primària i Secundària, Conservatoris i Escoles de música; això, a la nostra manera d'entendre, és summament important, per l'enriquiment que suposa per a tots, per poder establir i difondre intercanvis d'experiències diverses que ens ofereix l'ampli camp educatiu musical.

¿Quines són les activitats prioritàries d'ISME-Espanya? ¿Vol ressaltar-ne algunes de les que s'han realitzat?

Impulsar fòrums de debat en els quals s'intercanviïn i recullin diferents opinions per una banda i per l'altra, organitzar cursos amb professionals de reconeguda experiència en els temes a tractar, serien en aquests moments, les activitats prioritàries per a ISME-Espanya. En aquest sentit m'agradaria fer referència a les 1es Jornades que sobre "Investigació en Educació Musical" es van celebrar el propassat octubre de 1998, a la Ciutat Autònoma de Ceuta; l'èxit de la convocatòria (més d'un centenar de participants i més d'una trentena de comunicacions científiques) ens va demostrar que, malgrat que actualment a Espanya el camp de la investigació en Educació Musical està poc desenvolupat, hi ha un gran interès. En el marc d'aquestes jornades es va crear la Comissió d'Investigació, formada per sis membres i jo mateixa com a coordinadora, i que té com a projecte de treball, en aquests moments, reunir la màxima informació possible sobre els cursos de doctorat, projectes d'investigació i tesis realitzades en el camp de l'educació musical en totes les universitats de l'Estat espanyol, per a la seva posterior publicació.

Així mateix, voldria fer menció del "Encuentro de Educación Musical: Perspectivas para un nuevo milenio" que es va celebrar el passat desembre de 1999 a Getxo (Bilbao) i que fou una seriosa i rigorosa anàlisi de la situació actual de l'educació musical en el nostre país, amb el propòsit d'impulsar nous projectes, realistes i adequats, per al futur.

Respecte a l'organització de cursos hem tingut reconeguts professionals, com l'africà Joseph Matare, que va impartir un curs sobre "La expresión vocal e instrumental a través de la música africana", el de "Creativitat" per la Dra. Ana Lucia Frega, el de "Didáctica para instrumentos de viento" per la clarinetista suïssa Silvia Schwarzenbach, el de l'especialista en Educació

Infantil, Judith Akoschki i que estava dirigit a aquesta etapa educativa, o el de la Dra. Liane Henske sobre "Tècniques d'investigació en educació musical"...

¿Què voldria comentar sobre la decisió d'editar un butlletí a nivell estatal?

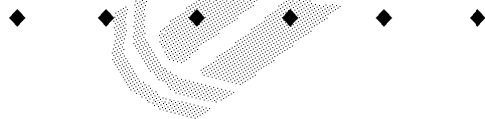
La decisió d'editar un butlletí sorgeix de l'interès que teníem per connectar amb els nostres associats. Volíem fer d'aquesta publicació un mitjà permanent d'informació, divulgació i intercanvi per a tots els membres d'ISME-Espanya per, d'aquesta manera, promoure el contacte entre els diferents professionals del camp de l'educació musical. És una publicació semestral, la qual té sis números publicats. En cada butlletí, entre altres temes, es recullen articles que els socis envien de forma desinteressada, per donar a conèixer els seus treballs, activitats docents i/o investigacions.

¿Com són les relacions d'ISME-Espanya amb els ISME dels diferents països?

En completa "harmonia", per fer servir un símil musical. En aquests moments estem treballant en el Congrés Internacional que se celebrarà a Bologna el mes de febrer d'aquest 2000, sobre "Investigació en Didàctica de la Música", organitzat per la SIEM (*Società Italiana per l'educazione musicale* ISME-Itàlia) amb la col·laboració d'ISME de França, Portugal i Espanya. Així mateix, tenim contactes amb les diferents associacions d'altres països, com poden ser Brasil o Veneçuela, organitzadors dels "Encuentros Latinoamericanos de Educación Musical".

¿Com veu l'educació musical que es dona aquí, respecte a altres països?

Bé, com sabeu, el terme educació musical és molt ampli i el panorama internacional en tota la seva extensió també. Si em permeteu, ens centrarem a Europa. Crec que la LOGSE ha contribuït d'una manera molt positiva en el futur de l'educació musical al nostre país. L'educació musical en l'ensenyament general, en països com Holanda, Alemanya, Anglaterra, Noruega, etc, gaudeix de més prestigi i dedicació horària que en el nostre. Així mateix, en molts països europeus l'especialització: ensenyament en Conservatoris o Escoles de Música, ensenyament individual o col·lectiu, etc. és un debat ja superat. La LOGSE ens ha donat l'oportunitat de discutir, debatre, opinar, reflexionar, etc. sobre aspectes rellevants de l'educació musical. El marc està creat; a partir d'aquest marc el futur el veig altament positiu, sempre i

quan l'Administració educativa doni suport als professionals de l'ensenyament de la música per mitjà de programes de formació permanent i posant a la seva disposició els recursos necessaris.

Respecte al professorat de música, ¿creu que participa, es mobilitza, assisteix, s'apunta... als diferents esdeveniments que s'organitzen?

L'experiència que tinc des de la meua presidència ISME-Espanya, i com a directora dels cursos de Formació del Professorat en la meua Comunitat Autònoma, puc dir que el professorat de música és absolutament participatiu i m'atreveria a assenyalar, que molt més que el professorat de qualsevol altra àrea.

És veritat que cal tenir en compte la reforma en educació per la qual estem passant en aquesta dècada. És conegut per tots que una reforma suposa la introducció de canvis en la situació educativa, que demanen, per part del professorat, certes modificacions en la seva actuació; per aquest motiu, els cursos, jornades, trobades, seminaris, etc, faciliten d'alguna forma l'accés a les noves maneres de fer que es proposen seriosament; he pogut constatar que hi ha una part important del professorat amb ganes de participar-hi.

¿Hi ha participació i representació espanyola de professors en els esdeveniments internacionals?

Jo diria que mínima; la veritat és que no hi ha participació en les trobades internacionals, d'aquí la importància que pot tenir ISME-Espanya com un pont i un mitjà d'informació, possibilitant i promovent el contacte amb els diferents professionals de diferents països. A tall d'exemple, vull fer referència al congrés de Bologna, esmentat abans; aquest congrés fou anunciat a les "Jornadas de Investigación en Educación Musical" de Ceuta i per mitjà del butlletí hem invitat els nostres socis a col·laborar-hi; el resultat ha sigut que Espanya és el país que més treballs ha presentat per a la seva acceptació al comitè organitzador del congrés.

En aquest "II Encuentro Latinoamericano de Educación Musical", organitzat per la Sociedad Venezolana de Educación Musical i sota l'auspici d'ISME-International, hi ha dos treballs d'investigació de dos professors de l'Estat espanyol, un correspon a un professor d'ensenyament secundari de Madrid i l'altre és el seu des de la seva experiència a la Universitat Rovira i Virgili (*Las representaciones de los estudiantes de maestro sobre el uso de canciones como recurso didáctico en las actividades de enseñanza/ aprendizaje ¿cuáles son?*,

¿cómo aprovecharlas?). He pogut constatar com la seva exposició ha generat gran expectativa per part dels assistents; això és important, el fet que els nostres treballs es donin a conèixer en països diferents genera per una part un intercanvi entre diferents professionals que entenc que és summament enriquidor, i per l'altra, anima els altres companys del nostre país a participar en les trobades de caràcter internacional, que, sens dubte, seran cada vegada més nombrosos.

I per acabar...

Voldria acabar amb unes paraules de la professora Silvia Malbrán, reconeguda pedagoga musical: va assenyalar que un educador musical necessita, per sobre de tot, ser un músic entès, és a dir, una persona capaç d'expressar-se musicalment cantant i tocant un instrument, única garantia que la seva acció pugui donar suport a la comunicació per mitjà de la música.

Davant d'aquesta reflexió voldria afegir que la diplomatura de Mestre especialista d'Educació Musical, és una especialitat amb un perfil propi, absolutament necessària si volem que la música sigui impartida a l'escola ¿Sap que en una de les primeres conferències d'ISME-International, crec que fou en la de 1958 a Copenhagen, enfront del debat sobre qui havia d'impartir la música a l'escola, ISME es va pronunciar amb la següent pregunta: ¿per què l'educació musical havia d'estar en mans del mestre generalista? Un dels arguments que afavorien aquesta postura era que els mestres havien d'atendre *tots* els aspectes de la formació dels nens, assegurant la interrelació de la música i les altres disciplines. Per tant, el mestre havia de tenir una bona formació musical. Estic molt d'acord amb això, i aposto, perquè hem de ser exigents en la preparació musical que es doni als futurs professionals en les nostres universitats, exigint una bona base musical prèvia a l'estudi de l'especialitat.

I agraeixo aquesta entrevista perquè farà arribar el treball d'ISME a aquells que encara no la coneixen. Val a dir que el col·lectiu d'educadors musicals, que, com bé deïeu, som un col·lectiu més aviat dispers, treballem amb moltes ganes per donar a conèixer les virtuts educatives de la música i alhora treballem amb moltes ganes (i a vegades amb molt esforç) per impartir la nostra matèria amb la dignitat que li correspon.

Moltes gràcies.

Transcripció i fotografies a càrrec de l'entrevistadora, Enriqueta Barniol